

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ НАСЛІДКИ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ

CONSEQUENCES OF GLOBALIZATION IN A PANDEMIC CONDITION

Колобердянко І.І.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри міжнародної економіки,
природних ресурсів та економіки міжнародного туризму,
Запорізький національний університет

Бондаренко А.Г.

студентка,
Запорізький національний університет

Міхайлуца М.К.

студентка,
Запорізький національний університет

Koloberdyanko Ivan

Zaporizhia National University

Bondarenko Anastasiia

Zaporizhia National University

Mikhailutsa Mariia

Zaporizhia National University

У статті досліджуються соціально-економічні наслідки глобалізації та особливості їх прояву під час пандемії COVID-19. Спираючись на визначення терміна «глобалізація», зауважується, що розвиток глобалізаційних процесів носить суперечливий характер. Це знаходить свій прояв у неоднозначній оцінці наслідків глобалізації, тому існує велика розбіжність між позитивним впливом глобалізації на розвинені країни і країни, що розвиваються. Аналізуючи дані світового ВВП, наголошено на негативному впливі пандемії на цей показник. Звернено увагу на зростання рівня безробіття в Україні та вплив COVID-19 на скорочення робочих місць. Наслідком кризи, спричиненої пандемією, є збагачення олігархів країн світу та збідніння інших верств населення. Спостерігається зростання кількості багатих та бідних людей у світі. Розглянуто нерівномірність доходів різних верств населення. Визначено можливі шляхи поліпшення впливу глобалізаційних процесів для країн світу.

Ключові слова: глобалізація, пандемія, світовий ВВП, рівень безробіття, зростання розриву в доходах між бідним та багатими.

В статье изучаются социально-экономические последствия глобализации и особенности их проявления во время пандемии COVID-19. Опираясь на определение термина «глобализация», отмечено, что развитие глобализационных процессов носит противоречивый характер. Это находит свое проявление в неоднозначной оценке последствий глобализации, поэтому существует большое расхождение между положительным влиянием глобализации на развитие и развивающиеся страны. Анализируя данные мирового ВВП, отмечено негативное влияние пандемии на этот показатель. Обращено внимание на рост безработицы в Украине и влияние COVID-19 на сокращение рабочих мест. Следствием кризиса, вызванного пандемией, явилось обогащение олигархов стран мира и обеднение других слоев населения. Наблюдается рост количества богатых и бедных людей в мире. Рассматривается неравномерность доходов разных слоев населения. Даны возможные пути улучшения влияния глобализационных процессов для стран мира.

Ключевые слова: глобализация, пандемия, мировой ВВП, уровень безработицы, рост разрыва в доходах между бедными и богатыми.

The article examines the social and economic consequences of globalization and the peculiarities of their manifestation during the COVID-19 pandemic. The meaning of the term "globalization" is revealed. The emergence of the global economy due to the development of globalization processes and their contradictory nature is noted, as there is a big discrepancy between the positive impact of globalization on developed and underdeveloped countries. These aspects, which are under the influence of globalization, interact penetrating each other. Therefore, the economy and politics, social processes and the environment become interconnected. The statistics of world GDP for the period 2005–2020 are presented. The decline of the foresaid indicator during the crisis of 2008–2009 and the crisis of 2020 is compared. The reasons for the downfall of the world GDP in 2020 are given. Attention is drawn to the rising unemployment rate in Ukraine. Attention is paid to the enrichment of the oligarchs of the countries during the crisis caused by the coronavirus. Unequal growth in wealth of billioners and an increase in the average wage of citizens are present in Ukraine. Those factors reveal the decline in incomes during the pandemic and the accumulation of opulence of wealthy people. There is an increase in the number of rich and poor people in the world. The uneven income of different segments of the population is considered. Statistics on the number of poor people, who survive on less than \$ 2 a day are provided. The growth in the percentage of poor population is not shown to be dependent on the state of the economy. The problems of job loss and employment in many countries of the world during the pandemic are highlighted, as companies are slowly resuming their work after the abolition of the lockdown. There are some proposals regarding the fair redistribution of wealth and solving the problems of the poor. Despite the above negative consequences, the globalization process in a pandemic has given impetus to the active development of IT technologies. Reorientation of all spheres of human activity to the use of new technologies and their introduction into production processes are continued to be implemented. The development of digitalization in many areas of activity is one of the ways to overcome the problems of unemployment.

Key words: globalization, pandemic, world GDP, unemployment, increasing the income gap between the nearest and the richest.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Останнім часом велика увага приділяється проявам глобалізаційних процесів, особливо в період пандемії, яка торкнулася всіх сфер діяльності людства та змінила умови функціонування економік світу та бізнесу загалом. Наслідки глобалізації мають як позитивні риси, так і негативні для різних країн світу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спираються автори. Багато дослідників опікуються впливом глобалізаційних процесів та пандемії на всі сфери життєдіяльності людини. Наприклад, Маурісіо Ласкурейн Фернандес розглядає позитивні та негативні наслідки економічної глобалізації для країн світу [1]. Ю.Є. Кирилов зосереджує увагу на шляхах адаптації національних економік до сучасних умов глобалізації [2]. Д. Заха, В. Мовчан, В. Кравчук, Р. Кірхнер, Г. Полушкін проводили дослідження щодо впливу пандемії на Україну, розглядали різні сценарії розвитку подій [3].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. Особливу увагу в нашому дослідженні приділено ще більшому загостренню нагальних проблем людства, таких як бідність, нерівномірне зростання доходів населення, а саме збагачення мільярдерів та зuboжіння інших, скорочення робочих місць та неможливість знайти роботу через локдаун.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета статті – дослідити соціально-економічні наслідки глобалізації в період пандемії COVID-19.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Наприкінці ХХ ст. з'явилася економіка нового типу – глобальна. Її відмінною рисою є те, що всі основні види економічної діяльності здійснюються у світовому масштабі. З'явилися глобальні корпорації, які являють собою великі фінансово-виробничі, науково-технологічні, торговельно-сервісні об'єднання. Основною причиною глобалізації є максимізація прибутку як головного мотиву іноземного інвестування.

Колишній Генеральний секретар ООН Кофі Аннан на ювілейній сесії ООН зазначив, що глобалізація – це загальний термін, який означає дедалі складніший комплекс транскордонних взаємодій між фізичними особами, підприємствами, інститутами та ринками, який проявляється у розширенні потоків товарів, технологій і фінансів, у неухильному зростанні та посиленні впливу міжнародних інститутів громадянського суспільства, у глобальній діяльності транснаціональних корпорацій, в істотному розширенні масштабів транскордонних комунікаційних та інформаційних обмінів, передусім через Інтернет, у транскордонному перенесенні захворювань та екологічних наслідків і дедалі більшій взаємопов'язаності певних типів злочинної діяльності. Також він звернув увагу на те, що глобалізація вже інтегрована практично в усі взаємодії суспільств, підприємств, ринків та економік світу [4].

Із розпадом світової економіки на соціалістичну і капіталістичну більшість країн перейшла до ринкових відносин у своїх економіках. Це стало поштовхом до початку дії глобалізаційних процесів. Саме лібералізація відносин між країнами, обмін трудовими ресурсами, міграція

створили передумови для можливостей змін на законодавчому, адміністративному та суспільному рівнях, що, своєю чергою, спонукало до глобалізації економічних відносин у світі.

У кінці ХХ ст. перед світом постало багато глобальних проблем: екологічних, енергетичних, демографічних, продовольчих, боргових. Також глобальною проблемою для багатьох країн є тіньова економіка.

Усі ці процеси, взаємопроникнення їх у державах світу питання вирішення глобальних проблем дають передумови та спонукають появу глобалізації економіки. До початку ХХІ ст. зазначені тенденції підвели світ до створення повноцінної глобальної економіки. Оскільки глобалізація відбувається у багатьох сферах життя людей, її можна назвати універсальним інструментом для побудови нової світової економіки.

Зазначені аспекти, що знаходяться під впливом глобалізації, взаємодіють, проникаючи один в інший, це пов'язує економіку з політикою, соціальні процеси з екологією тощо.

Процес глобалізації, як і будь-який інший процес, що змінює сучасне світове господарство, супроводжується впливом на національні економіки та носить суперечливий характер. Позитивними наслідками глобалізації можна вважати максимальне розширення можливостей країн щодо використання різноманітних ресурсів, зокрема: участь у системі міжнародного поділу праці; упровадження інноваційних технологій із мінімальними витратами; мобілізація значних фінансових ресурсів через прямі іноземні інвестиції; створення умов для «досконалої» конкуренції в межах країни; можливість вирішувати загальносвітові екологічні проблеми шляхом об'єднання зусиль міжнародної спільноти.

Усі вищезгадані переваги глобалізації нерівномірно розподіляються між учасниками цього процесу. Основними користувачами стають лише промислово розвинені країни та індивідууми, позиції яких на міжнародному ринку посилюються, тоді як розвиток «периферійних» країн гальмується і вони перетворюються на сировинні придатки.

Рівень позитивного впливу глобалізації на кожну окремо взятую країну залежить від того, на якому місці світової економічної ієрархії вона знаходиться. Для слаборозвинених держав процес глобалізації має ті самі переваги, але з негативним значенням, а саме: загострюється конкурентна боротьба через приєднання до внутрішніх конкурентів необмежених у діях зовнішніх сил, що винищує національного виробника; глобальні процеси провокують маніпуляції з інвестиційними ресурсами; наднаціональні утворення встановлюють контроль над стратегічно важливими сферами виробництва, торгівлі, фінансів; посилюється боротьба за привласнення і використання досягнень науково-технічного прогресу; загострюється

конфлікт між економікою та екологією у зв'язку зі збільшенням обсягу відходів виробництва і витрат на їх ліквідацію тощо.

Тобто глобальна трансформація світової економіки ставить перед країнами, що розвиваються, та країнами з перехідною економікою складні проблеми адаптації до динамічного процесу соціально-економічної модернізації.

Узагальнюючи вищесказане, можна стверджувати, що глобалізація означає посилення інтеграції економік і суспільств у всьому світі, що дає змогу формувати глобальні цілі розвитку світового господарства та відкриває перед населенням планети необмежені перспективи співробітництва і використання досягнень світової цивілізації. Процес економічної інтеграції зазвичай відбувається через зниження тарифних і нетарифних бар'єрів для міжнародної торгівлі та іноземних інвестицій, розвиток інформаційно-комунікаційних технологій та транспортних зв'язків. Зростання взаємозалежності економік різних держав світу, активний перехід від замкнутих господарств до відкритої економіки, інтернаціоналізація соціально-економічних процесів є основними проявами процесу глобалізації, які відбуваються не лише на міждержавному рівні. Вони супроводжують повсякденне життя кожного мешканця планети. Яскравими прикладами цього можуть служити: ОК Google у смартфонах мільярдів користувачів, сайти-агрегатори з пропозиціями квитків на подорожі по всьому світі або поширення на планеті вірусної хвороби зі швидкістю думки.

Саме відкритість та взаємозалежність економік країн світу зіграли вирішальну роль у блискавичному розповсюдженні хвороби сторіччя COVID-19 на планеті, що започаткувало чергову фінансову кризу. Ця криза виявилася складнішою порівняно з кризою 2008–2009 рр. Якщо аналізувати показники світового ВВП, можемо побачити, що падіння цього показника у період із 2008 по 2009 р. становило 5,2%, або 3 350,31 млрд дол. США, а в 2020 р. – 4,2%, або 3 707,55 млрд дол. США (рис. 1).

Експерти вважають, що причиною такої зміни світового ВВП став карантин, який негативно вплинув на споживчі настрої, майже зупинив ресторанний і готельний бізнес, туризм і транспортну галузь, заморозив виробничі ланцюги та прямі іноземні інвестиції. Зокрема, падіння цін на сировинні ресурси та бажання інвесторів вкладати кошти у більш безпечні інструменти призвели до відпливу портфельних інвестицій з України в розмірі майже 1 млрд дол. США протягом першого кварталу 2020 р.

Глобальний локдаун та гальмування у міжнародній торгівлі і подорожах призвели до безпрецедентного зростання екстремальної бідності через втрату робочих місць. Міжнародна конкуренція та гонитва за інвестиціями, унаслідок якої уряди держав під час пандемії погоджуються на більш гнучкі та менш витратні трудові

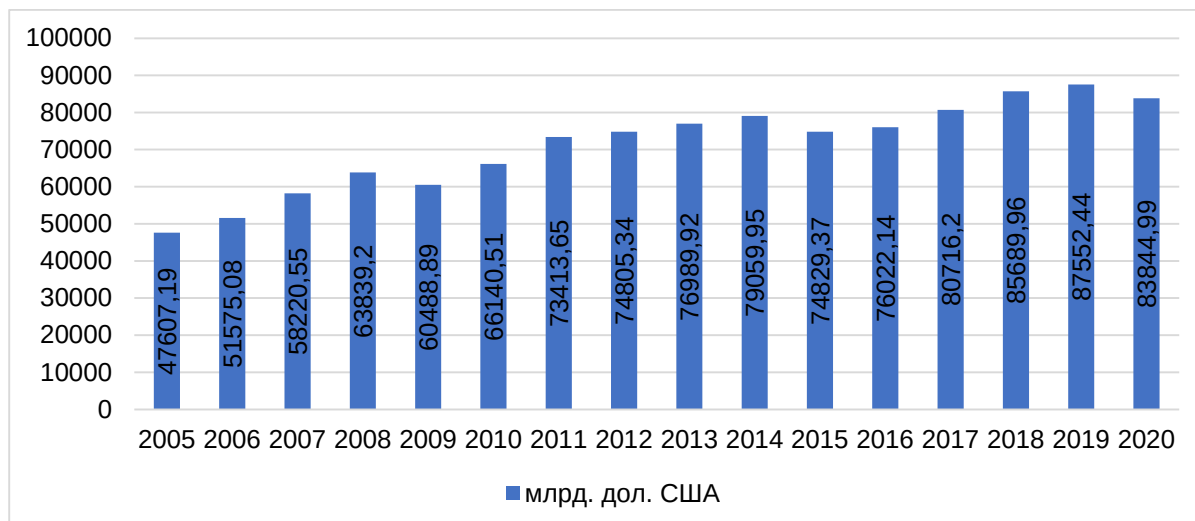

Рис. 1. Динаміка світового ВВП, 2005–2020 рр.

Джерело: складено авторами на основі [5; 6]

стандарти, призводять до глобальної тенденції скорочення робочих місць для представників робітничих професій. За оцінками Міжнародної організації праці, через вплив пандемії більше ніж четверо з п'яти людей (81%) від загальної світової робочої сили в 3,3 млрд зазнають впливу через повне чи часткове закриття робочих місць, а рівень безробіття у світі досягне 205 млн осіб до 2022 р. Криза, пов'язана з пандемією, призводить до скорочення робочих годин по всьому світі. Найбільших утрат зазнають арабські країни (8,1%, що дорівнює 5 млн працівників, зайнятих повний робочий день), країни Європи (7,8%, або 12 млн працівників), Азії і Тихоокеанського регіону (7,2%, або 125 млн працівників) [7].

Рівень безробіття в Україні, особливо під час кризових подій, завжди мав однакову тенденцію до зростання. За даними Міністерства фінансів України, кожна чергова криза додавала від 1,3% до 3% безробітного населення тільки з огляду на офіційно працевлаштоване населення (рис. 2).

Фактичні масштаби процесу зростання безробіття в Україні можуть виявитися ще більш вражаючими. У першому кварталі 2021 р. рівень безробіття зріс до 10,9%, а кількість працевлаштованого населення скоротилася з 19 251 тис осіб у 2008 р. до 14 813 тис осіб [8].

Негативні наслідки пандемії торкнулися не лише економічних, а й соціальних відносин. Глобальна криза останніх двох років, викликана коронавірусом, унаслідок якої збільшилася кількість як доларових мільярдерів, так і екстремально бідних людей, яскраво продемонструвала, що процес глобалізації веде до експлуатації країн, що розвиваються, їхніх людських і природних ресурсів транснаціональними компаніями та глобальною капіталістичною олі-

гархією. Держави третього світу втрачають свій суверенітет, і контроль над ними переходить до міжнародних фінансових інститутів та ТНК.

Кількість мільярдерів, згідно з останніми щорічними підрахунками журналу Forbes, у всьому світі за останній рік зросла на 660 осіб. У 2021 р. у світі налічується 2 755 мільярдерів, загальна сума статків яких становить 13,1 трлн дол. США. Протягом останнього року сума зросла на 5 трлн дол. США, тобто темп приросту становив 61,7% [9]. Статки мільярдерів є більшими, ніж те, чим володіють 60% населення планети.

Водночас кількість найбідніших людей у світі, які виживають менше ніж за 1,90 дол. США на день, за останні п'ять років скоротилася лише на 1% [10]. Найбільша кількість українців бідних людей перебуває на території країн Африки (Конго – 77,1%, Мозамбік – 62,9%, Нігерія – 53,5%) та Південної Азії (Індія – 21,2%, Ємен – 18,8%). У Західній Європі лише Румунія має понад 5% населення, яке живе в крайній бідності. Решта країн мають частку менше 1% і багато з них – 0,0%.

Аналізуючи дані Світового банку, можна констатувати, що кількість бідних і багатих людей у кожній окремо взятій країні не завжди є прямим наслідком загального стану економіки країни, наприклад: у США кількість людей, які живуть на \$1,90 на день, становить 1,2% населення, що значно більше, ніж, скажімо, у Китаї (0,7%) або Україні (0,10%). При цьому у США найбільша кількість заможних громадян, не кажучи вже про найбільшу у світі економіку з рівнем ВВП 20,93 трлн дол. США у 2020 р. [11].

Україна у цілому та національні олігархи не стали винятком. Результат впливу глобальної кризи на заможних громадян України наведено на рис. 3.

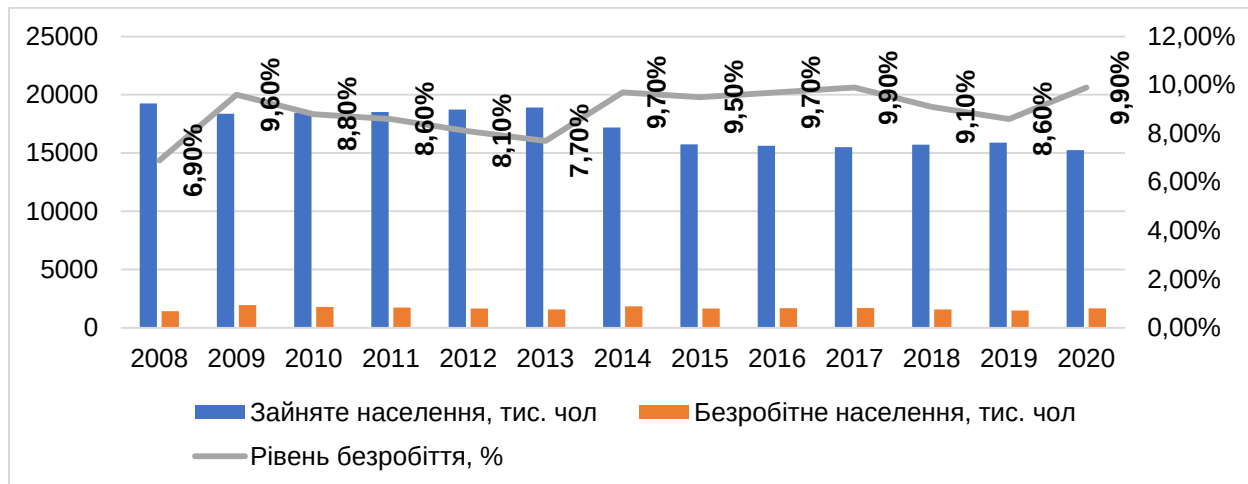

Рис. 2. Рівень безробіття в Україні у період 2008–2020 рр.

Джерело: складено авторами за даними [8]

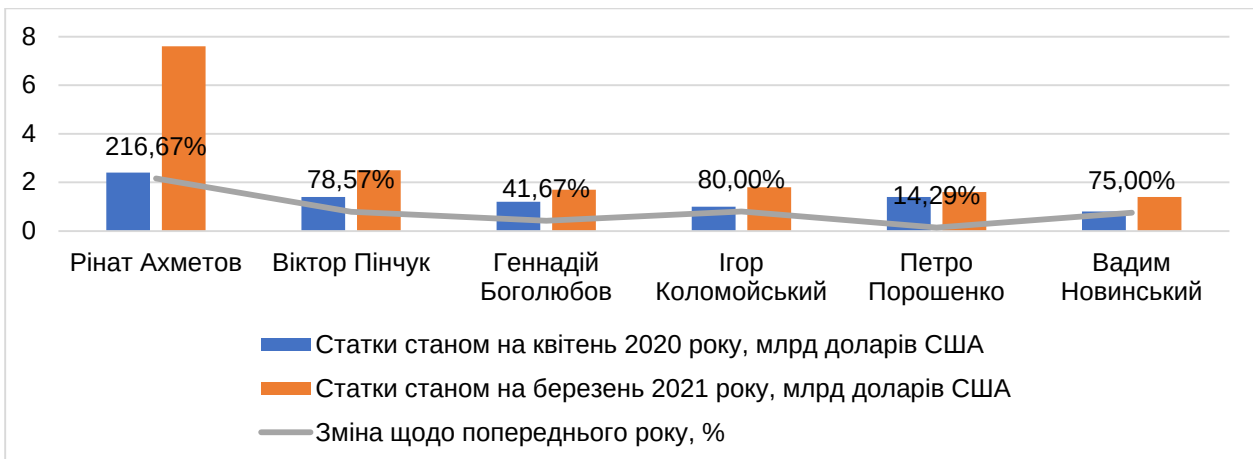

Рис. 3. Статки українських доларових мільярдерів у 2021 р.

Джерело: складено авторами за даними [12]

Згідно з оновленими рейтингами доларових мільярдерів України Forbes, статки більшості українських мільярдерів зросли за останній рік. Чим вищий рівень статків має олігарх, тим швидше вони зростають. При цьому лідер українських мільярдерів Рінат Ахметов протягом 2019 р. утратив свої статки з 6 млрд дол. США до 2,4 млрд дол. США [13], але протягом пандемійного 2020 р. він повернув утрачене та наростив статки до 7,6 млрд дол. США. Водночас середня заробітна плата українців за останні роки змінювалася так (табл. 1).

Порівнюючи темп приросту статків мільярдера Ріната Ахметова (216,67% за останній рік) із темпом приросту середньої заробітної плати українців у розмірі 1,7% з урахуванням індексу інфляції у 2021 р. (6,2%), можна стверджувати, що рівень добробуту українців значно зменшився, а найбідніші верстви населення України втрачають останнє.

Проблему соціальної нерівності можна нівелювати шляхом упровадження системи справедливого перерозподілу багатства через введення глобального екологічного податку або глобального податку на доходи ТНК. Йдеться про запропонований американським фінансистом Джеймсом Тобіном податок у розмірі 0,1% з усіх фінансових операцій, які мають бути використані на боротьбу з бідністю, розвиток освіти та економіки слаборозвинених держав.

Попри зазначені вище негативні наслідки глобалізаційні процеси в умовах пандемії надали поштовх до активного розвитку ІТ-технологій. Карантинні обмеження, зокрема, створили безпрецедентний попит на онлайн-сервіси для торгівлі, освіти та ефективну організацію робочих місць поза офісами. Перехід на віддалену роботу, своєю чергою, спровокував зацікавленість у кібербезпеці та електронному документообігу. Отже, ІТ-сфера не лише не втратила

Середня заробітна плата в Україні в період 2019–2021 рр.

Період	Середня зарплата, долларів США	Зміна щодо попереднього року, долларів США	Зміна щодо попереднього року, %
За 2019 рік	332,3	57,0	20,7%
За 2020 рік	430,5	98,2	29,5%
За 2021 рік	437,6	7,10	1,7%

Джерело: складено авторами за даними [14]

свої позиції на ринку, а й продовжує активно зростати. Новою реальністю XXI ст. став віддалений формат роботи. Максимальна діджиталізація всіх сфер діяльності та створення сприятливих у період пандемії умов праці за межами офісів стимулюватимуть зростання кількості офіційно працевлаштованого населення, зупинять хвилю масових скорочень та призведуть до зменшення рівня безробіття.

Висновки з цього дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Спостерігаючи за наслідками глобалізаційних процесів в умовах пандемії, можна стверджувати, що глобалізація не гарантує автоматичне підвищення

добробуту населення планети, а скоріше надає можливості для стабільної міжнародної торгівлі, туризму, освіти, охорони здоров'я, роботи у сфері міжнародного бізнесу. Процес глобалізації носить неминучий характер, і будь-які спроби стримувати його безглузді та безперспективні. Негативні наслідки та програші у різних сферах діяльності – невід'ємна частина процесу глобалізації. Однак у наших силах мінімізувати їх і намагатися створювати більше можливостей як для цілих держав, так і для окремих індивідів шляхом запровадження системи справедливого перерозподілу багатства та діджиталізації всіх можливих процесів.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Mauricio Lascurain Fernandez Challenges of economic globalization. URL: http://www.scielo.org.co/scielo.php?script=sci_arttext&pid=S1909-30632017000100002 (дата звернення: 18.09.2021).
2. Кирилов Ю.Є. Вплив процесів глобалізації на розвиток національних економік. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=5297> (дата звернення: 18.09.2021).
3. Економічний вплив пандемії COVID-19 на Україну / Д. Заха та ін. URL: https://rpr.org.ua/wp-content/uploads/2020/05/GET_UKR_PS_01_2020_ua.pdf (дата звернення: 18.09.2021).
4. Доповідь Генерального секретаря Організації Об'єднаних Націй щодо роботи Організації. 1999. URL: <http://www.un.org/russian/documen/gadocs/54sess/ch4-2.html> (дата звернення: 13.09.2021).
5. Кноема – Мировой атлас данных. Весь мир – ВВП. URL: <https://knoema.ru/atlas/%D0%92%D0%B5%D1%81%D1%8C-%D0%BC%D0%B8%D1%80/%D0%92%D0%92%D0%9F> (дата звернення: 18.09.2021).
6. Офіційний сайт уряду США. URL: <https://www.bea.gov/> (дата звернення: 18.09.2021).
7. МОП: 81% працівників у світі страждають від кризи, спричиненої пандемією COVID-19. *Радіо Свобода*. 2020. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-top-covid-19-kryza/30541250.html> (дата звернення: 18.09.2021).
8. Рівень безробіття в Україні. *Офіційний сайт Міністерства фінансів України*. 2021. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/labour/unemploy/> (дата звернення: 26.09.2021).
9. Дейна А. Новый рейтинг Forbes: количество миллиардеров в мире рекордно зросло. *The Village*. 2021. URL: <https://www.the-village.com.ua/village/business/news/309871-noviy-reyting-forbes-kilkist-milyarderiv-u-sviti-rekordno-zroslo> (дата звернення: 18.09.2021).
10. Max Roser. Global Extreme Poverty. Overview of this entry. 2020. URL: <https://ourworldindata.org/extreme-poverty> (дата звернення: 18.09.2021).
11. Оновлений список найбагатших: Новинський став мільярдером, Косюк вибув. *Економічна правда*. 2021. URL: <https://www.epravda.com.ua/rus/news/2021/03/13/671912/> (дата звернення: 18.09.2021).
12. Кто самый бедный в мире (инфографика). *Landlord*. 2019. URL: <https://landlord.ua/news/khto-naibidnishiyi-u-sviti-infohrafika/> (дата звернення: 18.09.2021).
13. За рік статки Ахметова скоротились із 6 до 2,4 мільярдів долларів – рейтинг Forbes. *Економічна правда*. 2020. URL: <https://www.epravda.com.ua/rus/news/2020/04/7/659092/> (дата звернення: 18.09.2021).
14. Середня заробітна плата в Україні в доларах США. *Офіційний сайт Міністерства фінансів України*. URL: <https://index.minfin.com.ua/economy/index/inflation/> (дата звернення: 18.09.2021).

REFERENCES:

1. Mauricio Lascurain Fernandez Challenges of economic globalization. Available at: http://www.scielo.org.co/scielo.php?script=sci_arttext&pid=S1909-30632017000100002 (accessed 18 September 2021).

2. Kyrylov Yu.Ye. Vplyv protsesiv hlobalizatsiyi na rozvytok natsional'nykh ekonomik [The impact of globalization on the development of national economies]. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5297> (accessed 18 September 2021).
3. Zakha D., Movchan V., Kravchuk V., Kirchner R., Polushkin H. Ekonomichnyy vplyv pandemiyi Covid-19 na Ukrainu [Economic impact of the Covid-19 pandemic on Ukraine]. Available at: https://rpr.org.ua/wp-content/uploads/2020/05/GET_UKR_PS_01_2020_ua.pdf (accessed 18 September 2021).
4. Dopovid' Heneral'noho sekretarya Orhanizatsiyi Ob'yednanykh Natsiy shchodo roboty Orhanizatsiyi, 1999 [Report of the Secretary-General of the United Nations on the work of the Organization. 1999]. Available at: <http://www.un.org/russian/document/gadocs/54sess/ch4-2.htm/> (accessed 13 September 2021).
5. MOP: 81% pratsivnykiv u sviti strazhdayut' vid kryzy, sprychynenoyi pandemiyeyu COVID-19 [ILO: 81% of workers worldwide suffer from the crisis caused by the COVID-19]. Radio Liberty. 2020. Available at: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-mop-covid-19-kryza/30541250.html> (accessed 18 September 2021).
6. Knoema - World Data Atlas. The whole world – GDP. Available at: <https://knoema.ru/atlas/%D0%92%D0%B5%D1%81%D1%8C-%D0%BC%D0%B8%D1%80/%D0%92%D0%92%D0%9F> (accessed 18 September 2021).
7. An official website of the United States government. Available at: <https://www.bea.gov/> (accessed 18 September 2021).
8. Riven' bezrobittya v Ukraini. *Ofitsiyyny sayt Ministerstva finansiv Ukrainy*. 2021 [Unemployment rate in Ukraine // Official site of the Ministry of Finance of Ukraine. 2021]. Available at <https://index.minfin.com.ua/ua/labour/unemploy/> (accessed 18 September 2021).
9. Deyna A. Novyy reytynh Forbes: kil'kist' mil'yarderiv u sviti rekordno zroslo [New Forbes rating: the number of billionaires in the world has grown by a record]. *The Village*. 2021. Available at: <https://www.the-village.com.ua/village/business/news/309871-noviy-reyting-forbes-kilkist-milyarderiv-u-sviti-rekordno-zroslo> (accessed 18 September 2021).
10. Max Roser. Global Extreme Poverty. Overview of this entry. 2020. Available at: <https://ourworldindata.org/extreme-poverty> (accessed 18 September 2021).
11. Onovlenyy spysok naybahatshykh: Novyns'kyi stav mil'yarderom, Kosyuk vybuv [Updated list of the richest: Novinsky became a billionaire, Kosyuk dropped out]. *Economic Truth*. 2021. Available at: <https://www.jakda.com.ua/rus/news/2021/03/13/671912/> (accessed 18 September 2021).
12. Za rik statky Akhmetova skorotylys' iz 6 do 2,4 mil'yardiv dolariv – reytynh Forbes [Over the year, Akhmetov's fortune fell from 6 to 2.4 billion dollars – Forbes rating]. *Economic Truth*. 2020. Available at: <https://www.jakda.com.ua/rus/news/2020/04/7/659092/> (accessed 18 September 2021).
13. Serednya zarobitna plata v Ukraini v dolarakh SSHA [The average salary in Ukraine in US dollars]. *Official site of the Ministry of Finance of Ukraine*. Available at: <https://index.minfin.com.ua/economy/index/inflation/> (accessed 18 September 2021).
14. Khto naybidnishyy u sviti (INFOGRAFIKA) [Who is the poorest in the world (INFOGRAPHICS)]. *Landlord*. 2019. Available at: <https://landlord.ua/news/khto-naibidnishyi-u-sviti-infohrafika/> (accessed 18 September 2021).